[א] דא"ל א) לחבריה כל נכסי דבי בר סיסין (א) מזבינא לך, הואי ההיא ארעא דהוה מיקרי דבי בר סיסין אמר ליה הא לאו דבי בר סיסין היא ואיקרויי הוא דמיקריא דבי בר סיסין, אתו לקמיה דרב נחמן (ב) [ב] אוקמא בידא דלוקח. א"ל רבא דינא הכי המוציא מחבירו עליו הראיה! קשיא דרבא אדרבא קשיא דרב נחמן אדרב נחמן? דרבא אדרבא לא קשיא התם מוכר קאי בנכסיה הכא לוקח קאי בניכסיה דרב נחמן אדרב נחמן נמי לא קשיא (ג) כיון דאמר ליה דבי בר סיסין ומיקריא דבי בר סיסין עליה דידיה רמיא לגלויי דלאו דבי בר סיסין היא אבל הכא לא יהא אלא דנקיט שטרא, מי לא אמרינן ליה קיים שטרך וקום בניכסי: [ג] ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ביתא א"ל מינך זבנתיה ואכלתיה שני חזקה אמר ליה בשוקי בראי הואי אמר ליה והא אית לי סהדי דכל שתא הוה אתית תלתין יומי א"ל תלתין יומי בשוקאי הוה טרידנא, אמר רבא [ד] עביד איניש דכל תלתין יומי טריד בשוקא: [ה] ההוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מפלניא זבינתה (ד) דאמר לי דזבנה מינך אמר ליה את לאו קא מודית

דהאי

כל נכסי דבי בר סיסין. כלומר כל אותן קרקעות שקניתי מאותו אדם ששמו בר סיסין: **דמקריא דבי בר סיסין.** כך קורין לו ואין ידוע אם קנאה מבי בר סיסין ולפיכך נקראת כן או לא כך שמה מעולם וירושה היא לו מאבותיו: **אוקמה בידא דלוקח.** כדמפרש טעמא לקמיה דעליה דידיה רמיא לגלויי דלאו בר סיסין היא: **אמר ליה רבא דינא הכי.** להוציאה מספק מתחת יד המוכר שהוא מוחזק: **המוציא מחבירו.** דהיינו לוקח עליו להביא ראיית זכות ומאחר שאין לו ראיה יפסיד: **קשיא דרבא אדרבא קשיא דרב נחמן אדרב נחמן.** דלעיל מוקי לה רב נחמן ביד המוכר ורבא ביד הלוקח והכא איפכא: **דרבא אדרבא לא קשיא.** דבכל דוכתי מוקי לה ביד המוחזק והתם מוכר כו': **כיון.** דכולי עלמא קרו ליה דבי בר סיסין ונראין הדברים שלפיכך נקראת כן שקנאה מבי בר סיסין והוא אמר לאו מבר סיסין לקחתיה, עליה דידיה רמיא לגלויי ולהביא ראיה דלאו מבר סיסין לקחה ואם יביא עדים דאיקרויי הוא דמיקריא הכי ולא מהני שדות שלקח מבר סיסין היא, מוקמינן לה בידיה, דהא פשיטא לן דהאי דאמר ליה נכסי דבי בר סיסין מזבנינא לך הכי קאמר נכסי שקניתי ממנו ולא נכסי שלא קניתי ממנו אף על פי שנקראין כן, כך נראית השיטה: **מי לא אמרינן ליה קיים שטרך.** אחרי שהמוכר רוצה לפסלו והחזקה של שלש שנים במקום השטר היא באה ומאחר שהמוכר מערער על החזקה שאינה חזקה צריך זה להביא עדים שחזקתו גמורה שלא דר זה עמו ובהני תרי עובדי סבירא לן כרב נחמן דהלכתא כוותיה בדינא וכן פוסקין פירושי ר' חנינא איש רומי: **מאי בעית בהאי ביתא.** שהכל יודעין שאלי היה: **א"ל אנא בשוקי בראי הואי.** בארץ מרחקים מקום שאין השיירות מצויות ולא ידעתי ולכך לא מחיתי ותנן בפרקין היה ביהודה והחזיק בגליל אינה חזקה עד שיהא עמו במדינה באותה מלכות דהוו שיירות מצויות א"כ איכא לאוקמה בשעת חירום ואפילו באותה מדינה כדלקמן בהאי פירקין וכן פירשו הגאונים כפי' ר"ח אבל במקום שהשיירות מצויות וליכא חירום לא מצי טעין הכי דקי"ל בפירקין (דף לח:) מחזיקין בנכסי בורח דמחאה שלא בפניו הויא מחאה ואי טעין לא ידעתי שהחזיק איש פלוני בקרקע שלי ולכך לא מחיתי אינו נאמן דכי היכי דאמרינן מחאה שלא בפניו הויא מחאה דחברך חברא אית ליה ויאמרו לו למחזיק כמו כן אמרו לזה שאדם אחד מחזיק בקרקע שלו הואיל ושיירות מצויות וכן הלכה: **בשוקאי הוה טרידנא.** למכור סחורתי ולקנות אחרת ולא ידעתי שאתה דר בביתי וכגון שיש לו בית אחר באותה העיר שהיה מתאכסן שם כל ל' יום. ויש מפרשים בשוקאי הוה טרידנא ולא היה לי פנאי למחות אע"פ שידעתי ואינו נראה בעיני:

אמר

לאו קמודית דהא ארעא דידי הוא. פי' רבינו שמואל דאם מוחזק זה שלש שנים וטוען מפלניא זבנתיה דזבנה מינך קמי דידי דנאמן במיגו דאי בעי אמר מינך זבנתיה ואכלתיה שני חזקה אי נמי אם יש לו עדים שהחזיק בה המוכר יום אחד והביא ראיה מההיא דדר בקשתא בעיליתא דלקמן וכדבריו כן הוא היכא דיש עדים למערער שהקרקע שלו היתה אבל בעובדא דהכא (ה) משמע שלא היה למערער עדים מדקאמר לאו קא מודית כו' אי הוה טעין קמי דידי זבנה מינך או דר בה חד יומא היה נאמן אף על פי שלא החזיק שלש שנים מיגו דאי בעי אמר לא היתה שלך מעולם אבל ודאי השתא דאמר מפלניא זבינתה דזבנה מינך והודה שהיתה שלו תו לא מצי למיטען קמי דידי זבנה מינך או קמי דידי דר בה חד יומא (ו) מיגו דאי בעי אמר בתחלה לא היתה שלך מעולם דמיגו למפרע לא אמרינן כדמוכח לקמן (דף מא:) גבי ההוא דדר בקשתא בעיליתא ארבע שנין ואמר מפלניא זבינתיה דזבנה מינך אתא לקמיה דר' חייא אמר ליה אייתי סהדי דדר ביה אפילו חד יומא ואוקמי' לה בידך משמע דאי לית ליה סהדי אין נאמן לומר קמי דידי דר בה חד יומא במיגו דאי בעי אמר מינך זבינתיה כיון שכבר הודה דלאו מיניה זבנה לית ליה תו מיגו ואין לו להאמינו במאי דקאמר השתא (ז) מתוך שהיה יכול לשקר בתחילה קודם שהודה דלא הוה מסיק אדעתיה שהיה זקוק לטענה זו והא דקאמר התם רב וחזיתיה לדעתיה דחביבי דאי הוה א"ל קמי דידי זבנה מינך הוה מהימן ליה במיגו דאי בעי אמר מינך זבינתה לא קאמר שהיה עדיין נאמן בטענה זו אלא כלומר אי הוה טעין מעיקרא קודם שהודה וה"ה דאי הוה טעין מעיקרא קמי דידי דר בה חד יומא דהוה מהימן ועוד ראיה מסוף (ח) דזה בורר (סנהדרין דף לא.) גבי ההיא איתתא דנפק שטרא מתותי ידה אמרה ידענא ליה בהאי שטרא דפריע הוא כו' ולא הימנה רב נחמן א"ל רבא והא אי בעיא קלתיה כיון דאתחזק בבי דינא אי בעיא קלתיה לא אמרי' אלמא אע"ג דקודם שראיוהו בידה היתה נאמנת לומר דפרוע הוא במיגו דאי בעיא קלתי' השתא דאתחזק בבי דינא פי' שראיוהו בידה לא מהימנה דאין כאן עוד מיגו שעל כרחך צריכה עכשיו טענה זו שהיא אומרת אם רוצה לפטור את הלוה ובקונט' פי' שם אתחזק שהיה השטר מקוים ואין נראה לר"י דמה מועיל דמ"מ אי בעיא קלתיה ועוד ראיה דתנן בפ' שבועת הדיינין (שבועות דף לח:) מנה לי בידך אמר לו הן למחר א"ל תנהו לי נתתיו לך פטור ופריך מינה (שם מא.) למ"ד המלוה את חבירו בעדים צריך לפורעו בעדים והא הכא כיון דתבעיה בעדים כמאן דאוזפיה בעדים דמי וקתני פטור ומאי קושיא שאני הכא דפטור מיגו דאי בעי אמר אתמול לא היו דברים מעולם אלא ודאי כי האי גוונא לא אמרינן מיגו ומה שפ"ה בפ' בתרא דכתובות (דף קט:וסס) גבי עשאה סימן לאחר דאם טוען ואמר חזרתי ולקחתיה ממנו לאחר שעשיתיה סימן בשמו נאמן דהפה שאסר הוא הפה שהתיר דמאחר שיש עדים שהיתה שלו ונגזלה ממנו (ט) אין לו זכות אלא על פיו של זה שעשאה סימן לו והרי חזר ואמר לקחתיה ממך אין נראה לר"י דבכי האי גוונא לא אמרי' מיגו כדפרישית דע"י מה שהיה יכול לטעון תחילה אינו נאמן עכשיו אלא נראה לר"י דהתם נמי (י) חזר ואכלה שני חזקה אחר שעשאה סימן וכי תימא אי אכלה שני חזקה פשיטא ומאי קמ"ל ר' יוחנן דנאמן מתני' היא דחזקה שיש עמה טענה הרי זו חזקה וי"ל דס"ד דלא מהימן כיון שערער עליו קודם שאכלה שני חזקה לומר שהיא שלו לא עביד איניש דליזבנה בתר הכי קמ"ל וכן ההוא עובדא דמייתי בתר הכי איירי בשאכלה שני חזקה ובעובדא דידן אי הוה מייתי המחזיק סהדי דדר ביה חד יומא נראה לרשב"א דהוה (כ) לאוקומי לארעא בידיה אע"ג דליכא מיגו מ"מ טענינן ללוקח מאחר שהיה המוכר נאמן לומר זבינתה מינך במיגו דאי בעי אמר לא היתה שלך מעולם ואף על גב דהאי לוקח ידע שהיתה שלו והוי כחד סהדא מכל מקום הוי מיגו כדמשמע לקמן (דף לג:) גבי נסכא דר' אבא (ל) אי לא הוי מחויב שבועה ואינו יכול לישבע היה נאמן לומר דידי חטפי במיגו דאי בעי אמר לא חטפי והיה מכחיש את העד והכא לא הוי מחויב שבועה דאין נשבעין על הקרקעות וכה"ג מליט בסוף המוכר (מ) (לקמן דף ע.) גבי מפקיד אצל חבירו בשטר דאע"ג דלא טענינן ליתמי נאנסו אפ"ה טענינן ליה החזרתיו לך כיון שאביהם היה נאמן בטענה זו במיגו דאי בעי אמר נאנסו ואור"י דלא דמי להאי דהמוכר את הבית דהכא אם היה רוצה המוכר לזכות בטענה זו דלא היתה שלך מעולם לא היה מעכבה הלוקח שהרי יודע היה שהיתה שלו כתב ר"ח ראינו לרבותינו הגאונים ז"ל דהאי מחזיק לית ליה למיחת לדינא בהדי מריה דארעא אלא האי דזבין ליה מחית בהדיה ואין נראה לרשב"א דהא כל זכות שתבא ליד מכר ראשון לשני ולא יוכל לדחות ולומר לו לאו בעל דברים דידי את ולקמן אשכחן בהדיא גבי ההוא דדר בקשתא בעיליתא דלא מצי למימר ליה לאו בעל דברים דידי את אלא אי הוה משכח סהדי דדר ביה ההוא גברא חד יומא הוה מוקי לה ר' חייא בידיה:

מפלניא

עין משפט נר מצוה

יז א ב מיי' פכ"ח מהל' מכירה הל' כא סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' ריח סעיף כה:

יח ג ד מיי' פי"א מהל' טוען ונטען הל' ג סמג עשין צה טוש"ע ח"מ סי' קמג סעיף א:

יט ה מיי' שם פי"ד הלכה יד סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' קמו סעיף יג:

מסורת הש"ס

א) לקמן דף קנט:

נ"ל דבי בר

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' בר סיסין מזבינא לך הוה ליה ההיא ארעא: (ב) שם אוקמה בידא: (ג) שם אדרב נחמן נמי לא קשיא התם כיון: (ד) שם מפלניא זבינתה דזבנה מינך כצ"ל ותיבות דאמר לי נמחק: (ה) תוס' ד"ה לאו וכו' בעובדא דהכא דמשמע: (ו) בא"ד חד יומא במיגו: (ז) בא"ד דקאמר השתא מיגו שהיה יכול לשקר: (ח) בא"ד מסוף פרק זה בורר וכו' ידענא ביה בהאי שטרא וכו' אי בעיא קלתיה א"ל כיון דאיתחזק: (ט) בא"ד ונגזלה ממנו ואין לו זכות למחזיק אלא על פיו של זה המערער שעשאה: (י) בא"ד נראה לר"י דהתם נמי מיירי דחזר ואכלה: (כ) בא"ד לרשב"א דהוה ליה לאוקומי: (ל) בא"ד נסכא דר' אבא דאי לא דהוה מחויב: (מ) בא"ד בסוף המוכר את הבית גבי וכו' טענינן נמי החזרתיו:

◆

רבינו גרשום

נכסי דבי בר סיסין. כלומר אותן נכסים שקניתי מבר סיסין שהיה עשיר מזבינא לך: קשיא דרבא אדרבא. דלעיל סבירא ליה דביד הלוקח הוה ליה לאוקמי. והכא להיכא דרב נחמן אוקמוה ביד לוקח ס"ל דביד מוכר הוה ליה לאוקמיה והוה ליה אידך המוציא מחבירו עליו הראיה: קשיא דרב נחמן אדרב נחמן. דלעיל אוקמא ביד מוכר והכא ביד לוקח: התם מוכר קאי בנכסיה שמוחזק הוא מההוא קרקע דמקרי בי בר סיסין ומש"ה *) הוי ליה ללוקח להביא ראיה. וס"ל דביד מוכר: הכא הויא ליה למוכר להביא ראיה: עליה. דמוכר רמיא לגלויי: מי לא אמרינן ליה לבעל שטרא להיכא דנפק עליה מערער קום קיים שטרך וקום בנכסי ה"נ להיכא דאמר מוכר אנא בשכוני גוואי הוינא הוה ליה ללוקח להביא ראיה ולקום בנכסי והא מעשה דבר סיסין ודשכוני גוואי פרשתי היטב בסוף פרק מי שמת: אנא בשוקי בראי הואי. שהייתי הולך בסחורה במקום שווקים ולא הייתי יכול למחות מפני טרוד סחורתי: טרוד בשוקיה. ואינו יכול למחות: **) הואיל ולא זבינתה מנאי זיל פוק מן ארעא דידי ולאו בעל דברים דידי את ותבע דמיך מאותו שקנית ממנו.

*) נראה דצ"ל הוה ליה ללוקח להביא ראיה ולהוציא מיד מוכר: הכא דלוקח קאי בנכסיה הוי ליה למוכר להביא ראיה:

**) צ"ל את לאו קא מודית דהאי ארעא דידי היא ואת לא זבינתה מינאי. הואיל ולא זבינתה מינאי וכו':